

מערך שיעור חשיבה ביקורתית בתיאטרון

שכבה: ט'

משך: שעה וחצי

נושא: נקודות מבט - חשיבה ביקורתית בתיאטרון

רקע ורציונל

פירוש המילה "תיאטרון" ביוונית הוא "המקום שממנו צופים", הצפייה יכולה להיות צפייה לשם הנאה, לימוד, אסקפיזם אפילו, אך היא טומנת בחובה את הצורך ואולי אפילו ההכרח של צפייה פעילה, חוקרת וסקרנית. התיאטרון הינו מרחב שבו חושבים, חוקרים ושואלים שאלות. חשיבה ביקורתית בתיאטרון היא היכולת להתבונן על אירועים, דמויות, רעיונות או תמות מזוויות שונות, להטיל ספק, ולבחון הנחות יסוד, גם שלנו עצמנו. היא ערך חינוכי ותרבותי חיוני בעידן של עודף מידע ודימויים, שבו תלמידים נחשפים כל הזמן לנרטיבים מנוגדים. באמצעות התיאטרון והכלים המוצעים בו התלמידים מתנסים בחשיבה ביקורתית, פעילה, אמפתית ויוצרת על היצירה התיאטרונית ועל העולם בו הם חיים, בכל התיאטרון הינו, ותמיד היה, כלי חברתי, פוליטי ואסתטי לעיצוב ולערעור תודעה.

מטרות

- ✓ להבין מהי חשיבה ביקורתית ואיך היא באה לידי ביטוי בתיאטרון.
- ✓ לתרגל בחירה ופרשנות באמצעות טקסט לבן או סיטואציה יומיומית.
- ✓ לפתח שיח ביקורתי ורפלקטיבי סביב בחירות בימתיות וחברתיות.
- ✓ לעודד חשיבה פתוחה, שיתוף פעולה והקשבה.

ערכים מרכזיים

- ✓ פתיחות וסובלנות לדעות שונות
- ✓ אחריות חברתית
- ✓ כבוד הדדי ודיאלוג
- ✓ אומץ יצירתי וביקורתי

מהלך השיעור

שלב 1: פתיחה ודיון (15 דקות)

מה זה אומר "לחשוב באופן ביקורתי?" האם ביקורת היא דבר שלילי?
איפה ביום-יום אנחנו נדרשים לחשיבה ביקורתית?
מה הקשר בין חשיבה ביקורתית לתיאטרון, איך תיאטרון יכול לגרום לנו לשאול שאלות על עצמנו או על החברה?
הנחיה קצרה מהמורה: אנחנו נתרגל היום איך אפשר לשאול שאלות דרך סצנה פשוטה.

שלב 2: עבודה יצירתית (45 דקות)

אפשרות א : טקסט לבן

1. הציגי לתלמידים טקסט קצר, לדוגמה:
א: למה עשית את זה?
ב: הייתי חייבת.
א: לא היית.
ב: אתה לא מבין.
א: תסבירי לי.
ב: זה כבר לא משנה.

2. חלקי את הכיתה לקבוצות קטנות (2-3 תלמידים בקבוצה).

כל קבוצה תקבל "כרטיס הוראה" עם מצב אחר:

חברים אחרי סכסוך

מורה ותלמיד

אם ובת

שני חברים מתווכחים על משהו שקרה באינטרנט

בני נוער מתכננים מעשה שאחד מהם מתחרט עליו

כל קבוצה תבחר לביים את הקטע באופן חופשי, בכל אופן בו יבחרו מבחינת משחק, תפאורה, תנועה וכו'.

לאחר כל הצגה קצרה – דיון:

- אילו בחירות עשיתם ולמה?
- מה המסר או השאלה שהסצנה שלכם מעלה?
- אילו פרשנויות נוספות אפשריות לטקסט הזה?

אפשרות ב – אלתור מונחה (לפי הזמן והכיתה)

תני לתלמידים נושא חברתי טעון (למשל: לחץ חברתי, קבלת האחר, השתקה בכיתה, דימוי גוף).
כל קבוצה יוצרת סצנה מאולתרת בת 1–2 דקות שמציגה קונפליקט כלשהו.
במהלך ההצגה עוצרים (Freeze) ומזמינים תלמידים מהקהל להציע מה אפשר לעשות אחרת – “תיאטרון פורום” בסגנון אוגוסטו בואל.

שלב 3 – רפלקציה ודיון מסכם (25 דקות)

שיחה ודיון בכיתה:

- מה גילינו על עצמנו במהלך הפעילות?
- האם הסתכלנו אחרת על הסיטואציה אחרי הצפייה?
- מה זה “לחשוב ביקורתית” בתוך תיאטרון?
- האם זה דומה לחשיבה ביקורתית בחיים?

כתיבה אישית (5 דקות):

כל תלמיד כותב משפט השלמה:

“דבר אחד שחשבתי עליו אחרת אחרי השיעור הזה הוא...”